

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok — — 4 koruny — hal.
Na pol roka — 2 „ — „
Na štvrt roka — 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.
Majiteľ a vydavateľ :
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Dajte ľudu pokoj !

Páni liberáli poobzerali sa minulé týždne po svojich okresoch. Shromaždovali okolo seba slúžnovcov, notárov, rychtárov, krčmárov židovských, ekzekútorov — a kde mohli schopíť knaza-liberála, povolali si aj takéhoto. Takáto miešaná spoločnosť potom odohrala dakde medzi štyrma múrami svoju komédiu. Ablegát liberálny vychvaloval najprv seba, potom vládu až po nebe, a naposledy zalichotil sa aj svojim poslucháčom a nadal im do zázračných vlastencov a do stĺpov vlasti a štátu jednotného. A ešte pár rečí a ešte kolkosi éljenov odznelo, po čom napísali ministrovi telegraf, že celý okres so všetkými voličmi sa neohrozene oduševňuje za liberálnu a na ňu že prisahá. Po skončenej komédii išla tá miešaná spoločnosť na hostinu, ktorú daktorý bohatý žid potajomne zaplatil.

Takéto komédie stvárali si liberáli v pre-mnohých okresoch. A robili to celkom vážne, ako by ozaj nejakú mimoriadne šlachetnú vec konali v záujme svojich blížnych. A žiadnemu neprišlo na um z týchto pomiešaných pánov, že na tisíce a tisíce tých blížnych jejich hladuje, že ustarostene živorvia sa horko-ľazko so dňa na deň, že pod tými liberálnymi farchami týmto biednym blížnym jejich až kosti praštia. Vyriekli tí miešaní páni skrividlivý súd nad ubohými voličmi, ako kedysi židovskí liberálni páni nad Kristom Pánom. Vyriekli taký súd, že voličia tí sú prenáramne spokojní, že sa tešia tej liberálnu a že sa nevyslovne oduševňujú za ňu. Takto to vyriekli, a keď to raz tak ráčili vyrieť, teda to musíte každý uznávať za neomylnú pravdu. Vy, ubohí voličia, musíte si

to sami uveriť, že ste pod trpkým jarmom liberálov spokojní a šťastliví. Musíte to práve tak veriť, ako to tí vaši liberálni páni povedali o vás, bo keby ste to takým láskavým a múdрым pánom snád uveriť nechceli, nuž by sa ešte ráčili nahnevať na vás a nadalí by vám do buričov a vlastizradcov a vyvádžali by na vás shonbu, ako na polné zajace.

Čo to ale znamená, že sa vám teraz tí liberáli motali v okresoch? Ľud, chudiatko sa tých mátoch liberálnych strachuje a prial by si zo srdca už raz pokoja od liberálov. A ľud má pravdu: lebo keď liberáli sledia po okresoch, v tom je vždy nebezpečenstvo, ako býva pred vojnou alebo pred choleroou. Veru je to tak u nás: máš-li prežiť n. pr. kortešačky a volby liberálne, to by si radšej mohol pristat' na nákazlivú chorobu statku. Lebo veď vieme, že liberálne volby naše bývajú hnusné, násilnické, zkázonosné. U nás liberálni korteši panskí počas volieb podobajú sa šíaleným pobeňom a dopúšťajú sa bez všetkého svedomia takých strašných, do neba volajúcich zlodejství, že jednoduchý poctivý človek sa až ztrápiť musí nad tým. Nie je div teda, že utrápený ľud z celej duše žiada si pokoja od liberálnych výčinov.

Ale liberáli vám toho pokoja nedoprajú. *Oni pripravujú sa už k volbám.* Ich samých znepokojuje zlé svedomie; boja sa toho, že sa im na sneme nepovedie dobre a že teda môže nastat' potreba toho, aby snem rozpustili a novými liberálnymi volbami doprevadili si do tábora opravdových baranov liberálnych.

Najposlednejšie prejavy na obzore politickom poukazajú na to, že liberáli poratujú s novými, predčasnými volbami. Reč Hódossyho, Hegedüsa

a Košuthova mali byť prípravou toho, čo najnovšie sám minister Tisza odkázal v otvorenom liste svojim voličom. V tomto obsírnom liste píše Tisza celkom otvorene, že zamýšľa zprísniť stanovný snemového pojednávania, a že keď by sa mu to v snemovni riadnym spôsobom previesť nepodarilo, že *nebude sa zdráhať* chopiť sa aj toho najposlednejšieho a *najmocnejšieho prostriedku*. Tieto slová znamenajú tolko, že ak by opozícia obštruovala proti tomu zprísneniu stanov, on že rozpustí snem.

Na inom mieste nášho časopisu povieme si o plánoch Tiszových, tu poznamenáme len, že takéto hrozenie sa voľbami špatne označuje u nás tú slobodu občiansku. Ako keby povedal: počujte, vy oppiziční ablegáti, buďte-že ticho a nerobte mi prekážky, lebo ináč budú voľby, a to dobre viete, že výsledok voľby nezávisí od vašich voličov, ale len odo mňa a od mojich kortešov úradných. — A veru dá sa uveriť, že tá opposícia sa aj poddá Tiszovi, keď že najväčšiu stránku opposície, tojest Košuthovcov má bez tak vo vrecku. V tomto páde by bolo pravdepodobné, že na tie predčasné voľby radu nepríde.

Ponevác ale dnes ešte ťažko dá sa súdiť o budúcnosti, obávať sa musíme, že nastanú nám zase križové boje pri voľbách liberálnych. Hovorí sa verejne, že Tisza preto vymenoval teraz toľkých židov za barónov, aby sa mu naplnila kapsa volebných trov — lebo barónstvo nedáva sa hockomu; len velikým boháčom sa toho uchádza.

Na prvom zasadnutí snemovom (10. okt.) správne napadli Tiszu preto, že vyhrážal sa s voľbami. Veď dľa zákonov našich ústavných a dľa zvykov iných krajín voľby ablegátske majú byť slobodným výrazom mienky občanov, ktorí všetky farchy krajinské znášajú. Ale u nás sa s tými voľbami nepekne kumštuje. Už aj to je veliký nesmysel pri tých voľbách, že voličov sháňajú z celého okresu na jedno miesto. Veď sme nie v stredoveku; dnes máme cesty a premávku poriadané; pošta koná svoje služby bezvadne; písať znajúcich ľudí máme v každom okrese, ba v každej dedinke nadostač: a prečo teda nesmie sa u nás hlasovať po obciach, ako je to v iných krajinách? Prečo nechcú liberáli zmeniť zákon volebný a rozšíriť právo hlasovacie?

Na všetko toto vyčítame odpoveď z tej posmešnej vyhrážky Tiszovej. Liberálom sa totiž až

veľmi páčia tie predpotopné poriadky volebné, pri ktorých veľmi ľahko dá sa udusiť slobodná vôľa voličov. — Ale ľud dobre vidí, čo sa to robí s jeho občianskou slobodou. On vie dobre posúdiť, že zločiny, páchané pri voľbách znižujú tých pánov kortešov liberálnych viacej, nežli obecného cigáňa to, keď od hladu kura ukradne. Istotne, storáz hrdejšie môže si vykračovať cigáň s ukradnutým kuratom, ako taký urodzený liberálny pán, ktorý násilensvom a klamom vykumštoval pri voľbách z liberálnej menšiny väčšinu.

Nech sa teda žiaden liberál nečuduje nad tým, že sa ľudu poctivému zhnusila tá liberálčina už na skrz a skrz. Veru hnusí sa ona nám všetkým a hnusia sa nám všetci tí biední otroci, ktorí vedome a dobrovolne zavádzajú ľud a orabávajú ho o jeho dobre zaslúžené práva občianske.

Liberáli nemali by pokúšať nikdy viac ten ľud so žiadnymi kortešačkami a tým menej s násilensvami. Násilensvo je síce zbraň mocná, ale je predsa len taká, ktorá svedčí do ruky vrahov a živáňských zlodejov. S takouto zbraňou dajú sa páchať za čas do neba volajúce podliactva, ale to vieme tiež dobre, že zbojstvá predsa privedú ráz toho zbojníka na žinku. Boli už zbojníci veľmi šikovní a veľmi ukrutní: a každý z nich predsa len odvisnul. Nuž ani násilensvá v politike nepotrvajú na veky.

Liberálni vitúzi, dajte vy len pokoj tomu nášmu ľudu! X.

POLITICKÉ CHÝRY.

Obchodná smluva s Talianskom.

Jednou z najsúrnejších prác uhorského snemu, ktorý v pondelok vydržiaval po letných prázdninách svoje prvé zasadnutie, bude vybavenie dočasnej obchodnej smluvy s Talianskom. Vláda už v jednom z najprvších zasadnutí snemu predostre na toto potahujúci sa návrh zákona. — Opposícia obzvlášť z dvoch príčin napáda smluvu. Medzi opposíciou sú totiž toho náhľadu, že Taliani za zrušenie klausule od vína dostali primného iných výhod; za druhú príčinu ale udávajú to, že v Austrii smluvu s Talianskom uvedú do života na základe známeho 14. §-u rakúskej ústavy.

Otvorený list Tiszov.

Na svojich ugranských voličov upravil gr. Štefan Tisza jeden otvorený list, ktorý mnoho hluku a nespokojnosti narobil v kruhoch politických. V liste tomto

opisuje Tisza tie mnohé škody a zkazy, ktoré bola obštrukcia zapríčinila. Je pravda, v tom čase nemohlo sa robiť na sneme nič užitočného. Ani štátne porcie nemohly sa riadne inkasovať, lebo vláda k tomu nemala odhlasovaného snemom povolenia. Z tej istej príčiny vystala za rok aj rekrutačka.

My sme neboli nikdy za takúto obštrukciu, ale áno, proti tomu sme boli, že bojujúci Kossuthisti bojovali vlastne len proti osobám Szélla a Khuena a kadenáhle dostali za ministra svojho Tiszu, hneď na jeden úder odstúpili od ďalšieho boju a od tých čias vôbec mlčia na sneme.

Proti obštrukcii píše teda Tisza a aby ju na budúce znemožnil, osvedčuje, že pokladá si za povinnosť uviesť prísnejšie poriadky na sneme. — Aké budú tieto prísnejšie poriadky, o tom sa Tisza podrobnejšie nezmiene vo svojom liste. Ale akékoľvek budú aj, ináč sa ony myslieť nemôžu ako tak, že zamedzí sa ablegátom sloboda rečenia. Pri takých teda poriadkoch bude môcť previesť vláda liberálna všetko, čo len bude chcieť, lebo väčšinu hlasov má, a oppziciu kedykoľvek odstráni s tými prísnejšími poriadkami, aby mlčala.

Ak by ale pri pojednávaní tých prísnejších poriadkov oppozícia prekážky mu robila alebo aj obštruovala, v tom páde hotový je Tisza rozpustiť snem a vypísať nové voľby, pomocou ktorých úfa si pozbaviť sa obštruantov. Na to poukazuje to, čo píše v liste o obštruantoch: «A keď národ bude museť nad nimi výrok vyniesť, tento výrok môže byť len odsudzujúci pre tých, ktorí sa národu do cesty stavali, keď pracoval na diele upevnenia a zabezpečenia ústavy».

Tiszov plán a politické stránky.

Že Tisza vyjednával s Kossuthom, to sa vedelo, lež nebolo každému známe, že o čom znelo to vyjednávanie. Preto nastalo medzi politikmi všeobecné prekvapenie. Veď obštrukcia úplne zanikla a nebolo ani najmenšieho výhľadu na to, že by sa tá obštrukcia snád v blízkej budúcnosti zopakovala. Bolo tedy veľiké prekvapenie na všetkých stranách a všeobecne myslelo sa, že to Tisza nemúdre a bez príčiny písal ten list a že sa práve preto vzbúri proti nemu celá oppozícia.

No, takéto domnievanie bolo prenáhlené. Veď keď Tisza vyjednával s Kossuthom, tedy volačo už len vyjednal. A nebol by sa opovážil pred snem prísť s takým nevzáctnym návrhom, keby nebol býval už vopred istý o tom, že sa mu to z milosti Kossuthovej aj previesť podari. Veď Kossuth, keď ho liberálny nadžupan satmársky nedávno oslavoval, verejne osvedčil, že vytrvá pri doterajšej politike svojej. Teda keď doteraz pomáhal Tiszovi, odteraz bude mu pomáhať ešte ochotnejšie.

Len to je hádka, že načo je potrebné Tiszovi, aby mohol robiť na sneme, čo len chce? On sám povedal toľko, že chce, aby mu na sneme odhlasovali rozpočet a rekrútov bez dlhšieho pojednávania. Teda v tom rozpočte akiste budú obsažené také nové farchy pre krajinu, a počet rekrútov akiste na toľko bude povýšený, že mi-

nister Tisza oprávnene obával sa zase obštrukcie. Chce teda predísť tej obštrukcii a znemožniť ju už teraz, keď o tom rozpočte a o povýšení rekrútov nikto nič istého ešte nevie.

A Tiszovi sa jeho plány pravdepodobne aj podaria. Lebo Kossuth je veľmi milý človek. On na pr. teraz pri prvom zasadnutí snemovom vstal a odrečil si svoju úlohu, že on veru protestuje proti plánom Tiszovým a proti tomu listu jeho. Teda Kossuth protestoval, a na tom je dosť. Ďalej zas len mlčať bude a s ním aj väčšina strany jeho. A tá menšina poddá sa tiež, veď im Tisza pohrozil voľbami, a toho sa boja. Taká je hľa politika pánska.

Rakovszky, Hodossy a revízia.

Tí páni sabinovského okresu, ktorí s toľkou horlivosťou zastávajú účtovaciu reč Hodossyho, dostali teraz dôstojnú odvetu od nášho Rakovszkého, ktorí minulú nedelu účtoval v Čorne.

Z tejto príležitosti išli do Čorny s Rakovszkym temer všetci ľudoví ablegáti, ktorí v ten čas v Budapešti sa zdržovali, ako: gr. A. Zichy, Abaffy, br. Kaas, dr. Ernszt, Zboray, Farkas, Szabó, Szüllő, Udvary a iní.

Rakovszky povedal tu vysoko vzletnú, ostrú reč. Pousudzoval obštrukciu, ktorá nebola na čase. Poukázal na to, ako trápila sa ľudová strana na sneme za ľud chudobný a ako za to a za svoje kresťanské presvedčenie prenasledovaná bola. Potom rozoberal doporobna celú reč Hodossyho a ľahkým spôsobom dokázal, že Hodossy celkom chybné vysvetľuje zákony naše ústavné, ba že aj prekrucuje ich. Hodossy upodozrieval stránky, stojace na základe vyrovnania z r. 1867., že stránky tieto napomávajú neodvysliakov (Kossuthistov) a že podkopávajú tým spôsobom základy, na ktorých Uhorsko s Rakúskom teraz spolu jestvuje. Rakovszky základne podvrátil toto upodozrievanie a odvolával sa na to, že ak kto podporoval Kossuthistov, nuž to boli práve liberáli, medzi ktorých pridal sa aj Hodossy. Veď sám Hodossy v tej istej reči svojej vyznal, že stránky, čo držia sa vyrovnania z roku 1867-ho, stoja vždy medzi dvoma ohňami: so strany vládnej a so strany Kossuthistov. A to nielen v parlamente, lež zvlášte pri voľbách, kde na pr. proti ľudovej strane alebo proti Apponistom liberáli a Kossuthisti vždy spolu bojovali.

Konečne hovoril o revízii cirkevno-politických zákonov. Proti toľkým nepravdám, ktoré o ľudovej strane sa zlomyseľne roztrusujú, osvedčuje Štefan Rakovszky slávnostne: «Že my sme sa nevzdali revízie a že mu v tom ani jeden-jediný ablegát ľudový protirečiť nebude». — Po tejto slávnostnej výpovedi podotknul, že boj ľudovej strany za revíziu namierený je v prvom rade proti tomu najhoršiemu, teda ponajprv proti zákonu o *beznábožen-skosti*, potom proti zákonom, ktoré rozrúchaly *sväzky rodinné* (civilné manželstvo) a proti *civilným matrikám*.

Toto sú dosť zreteľné slová. Nech teda nikto neusiluje sa odvracať pozornosť kresťanských voličov od boja proti výš spomenutým nešťastným novotám, lebo ľudová

strana proti ním bojovať neprestala, ani neprestane a najde sa ani «jeden-jediný ablegát ľudový», ktorý by sa tohoto nedržal.

Ľudové shromaždenie.

Ľudová strana nestarí sa o žiadne skrivodlivé klebety, ktoré sa proti nej roztrusujú. Ona ide svojou cestou ďalej napred a s uspokojením skusuje, že ľud kresťanský sa všade prebúda k boju za naše kresťansko-ľudové zásady. Najnovšie medzi grécko-katolíci stolice hajdusskej šíri sa stránka ľudová, čoho dôkazom je, že voličia mesta Hajdudorogu poriadajú 16. t. m. ľudové shromaždenie s nasledujúcim programom:

Zahajujúca reč predsedova. Reční: gr. Aladár Zichy, kraj. vyslanec.

O účinkovaní strany ľudovej na sneme. Reční: Ján Molnár, praelát, kraj. vyslanec.

O hlavných bodoch programu ľudovej strany. Reční: dr. Albert Szabó, z Nemestóthu.

Katolícky sjazd v Budapešti

bude vydržovaný od 20. do 23-ho t. m., na ktorý sa tu veľké prípravy robia. Sjazd tento bude spojený so slávnosťami jubilárnymi vyhlásenia vieročlánku o nepoškvrnenom počatí Prebl. Panny Marie. Dňa 23. okt., to jest v nedeľu po obede završí sa tento sjazd veľkou processiou, na ktorej majú sa zúčastniť všetky katolícke spolky kresťanské. Upozorňujeme na to-členov «Bud. Kat. Del. Kruhu», aby na ten čas všetci shromaždili sa v Kruhu, zkdial pod zástavou a s odznakmi pôjdu do mlynárovej ulice, aby pripojili sa hlavnej processii.

Pohyby kresťanského robotníctva.

Údovia «Bud. Kat. Delnickeho Kruhu» zamýšľajú založiť si v krúžku svojom *pohravný spolok*. K tomuto ale bude potrebné niekoľko sto členov, preto údovia Kruhu už teraz pilne vyzvedajú sa a spočítujú, kto všetko by bol náklonný z robotníkov a robotníčiek našich vstúpiť do takého pohravného spolku. — Dňa 23. októbra bude mať tenže Kruh *divadelné predstavenie* utešenej hry pod menom *Pasáčka Lurdská* známej. Hra prevedie sa v kat. učňovskom dome (József u. 28.). Vstup bude voľný, za programy platí každý 20 kr. Začiatok o 8-mej hodine večer *presne*.

Rusko-japonská vojna.

S bojišťa vojny rusko-japonskej doletel chýr o veľkej novine. Dľa toho chýru Rusi, ktorí dosiaľ vždy cúvali, pustia sa už teraz do napredovania proti Japoncom, a že neprestanú s takýmto bojom, dokiaľ nedorazia až pod samý Port-Artur. Sám hlavný ruský veliteľ, Kuropatkin, uisťuje nás o tom, lebo vydal svojmu vojsku takýto rozkaz:

«Doterajšie utahovanie sa naše smutným srdcom, ale v tej nezlomnej nádeji som nariadoval, že to *bolo potrebné ku válečnej porážke nepriateľa*.

Mnoho tisíc mužstva, desaťtisíce koní a vozov a

milliony iných potriebností od siedmych mesiacov *neprestajne* dopravujú z európskeho Ruska a zo Sibíru do Mandžurie, lebo nezlomne splňuje sa *nepremenniteľná žiadosť cára nášho, aby porazili sme nepriateľa*. Tu je už ten čas, aby sme donútili Japoncov vyplniť našu vôľu, lebo sily mandžurského vojska nášho sú dosť veľké k tomu, aby sme pristúpili k napredovaniu. Zvlášte na to myslíte, ako je potrebné, aby sme osvobodili našich bratov port-arturských, ktorí od siedmych mesiacov udržujú pevnosť sebe sverenú...»

Poslednie zprávy udávajú, že veľké vojsko Kuropatkinovo skutočne pohlo sa proti Japoncom. O Japoncoch neidú žiadne zprávy. Oni sami mlčia, ale tak sa zdá, že im už Rusi zaujali jednu posíciu pri Jantaji.

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

10-ho tohoto mesiaca otvorily sa znovu brány skvostnej snemovni vyslancov.

Tiszov povestný list pre ugranských voličov zaujímal každého i zvedavý bol svet politický, čo z toho bude? No nestalo sa nič horšieho. Ministerpredseda gr. Štefan Tisza pilne behal pred zahájením zasadnutia ku Košuthovi a ešte viac ku Bánffymu. Radil sa s nimi a prehováral ich, aby nerobili mu prekážky, lebo že zmena snemových stanov je u nás potrebná, že takú zmenu už vo všetkých európskych parlamentoch previedli, atď. Slovom, obrábal Tisza tých politikov, o ktorých si myslel, že nebudú môcť mlčať.

Zasedanie započalo sa obvyklým spôsobom. Ablegátov a počúvajúceho obecenstva nahrnúlo sa hodne, a predseda snemovne odrectoval chytro svoje úradné zprávy všeliaké. Potom hneď hlásil sa o slovo Franc Košuth, aby zodpovedal úlohe svojej. Ponevác teda Košuth dľa mena by bol vodcom opposície a nie sluhom Tiszovej politiky, preto nebolo by mu pristalo, aby schvaloval plány Tiszove. To ani neurobil, ale protestoval proti ním, lebo že taký národ, ktorého parlament pozbaveným stal sa slobody slova, že «musí upadnúť buď do otroctva alebo vzbúriť sa k revolúcie!»

Ján Molnár: *Alebo sa pekne poddáte a odzbrojíte.*

Košuth sa začervenal a po chvíli povedal čosi. Bol by mal povedať, že veru oni nepoddajú sa, ale to povedať nechcel — veď vie dobre, ako vyjednal sa s Tiszom. Teda povedal len, že jeho strana mení síce taktiku, ale za zásady neodvislosti že bojuje na veky.

Po ňom Tisza vykrámal, že nechce iné, len aby sa mohli návrhy o rozpočtu a o povolení rekrútov za krátky, určitý čas previesť na sneme, a preto treba zmeniť stanovny snemu tak, aby nesmyselná obštrukcia nemohla prekaziť všetko pojednávanie.

Všeobecná nemocnica svätého Antona Paduanského.

Opisal Zaosek.

Vo veľkých krajinských mestách sú takzvané «kliniky» alebo všeobecné nemocnice, v ktorých všelijakí nemocní so všetkých strán hľadajú pomoc a radu u tých

tam zamestnaných najvýchyrejších lekárov. Tam najdeš pánov z vysokého rodu, najdeš aj chudobných celkom ľudí; každý má tam prístup. Každému tam dajú radu, a každého — ak je potreba — operujú, a veľmi mnohí ztadiaľ sa zdraví navrátia ku svojim rodinám.

Takéto «kliniky» alebo všeobecné nemocnice nielen pre nemocné telá, ale aj pre nemocné duše nachádzajú sa už dnes vo veľmi mnohých farských kostoloch nielen po mestách, ale už aj po dedinách, tam, kde je obraz, socha a úcta svätého Antona Paduanského. A tieto nemocnice svätého Antona vždy nové a nové sa zakladajú. Je síce pravda, že v mnohých obciach sú aj dve-tri krčmy, a niet v nich ešte nemocnica svätého Antonka, niet tam jeho obrazu, ani ctiteľov, ale je mnoho chorých nielen na tele ale o mnoho viac, a veľmi nebezpečne chorých na duši. Kde nectia svätého Antonka, tam ctia a seba vážia Icika, Jankesa, alebo iného z tejto fajty ľudí; tomu nosia svoje milodary, aby jeho samého podporovali a seba chudobnými učinili. Toto je vec dokázaná.

A v Icikovej nemocnici sú tiež chorí ľudia na tele a na duši. Tam sa ale ani jeden nevyľieči, bo tam sú zväčša na rozume chorí, šialení, ktorí sa bláznia, viskajú jako nemocný v horúčke, až im nielen vlasy s hlavy zijdu, ale aj peniaze. A konečne celý majetok sa z nich zošúpe, a málo ktorý z nich na duši, na rozume vyzdravie, bo Icik nezaoberá sa s vyľiečením nemocí; on len polahčuje pudilárom a kapsám. On ich vyčistí, bo jeho lieky sú na prečistenie starosti, zlej vôle, ťažkostí majetkov a na lepšie trávenie pudilárov. Jak mu ale dobre idú chorí, drží si aj pomocného lekára, kellnera, a tak dvaja pomáhajú pudilárom na rozume chorých.

No, skoro bych sa už bol odchýlil od mojeho cieľu, bo ja nie Icikovu nemocnicu chcem opísať, ale nemocnicu svätého Antona. Videl som už ctiteľov svätého Antona vo všelijakých záležitostiach pod jeho obrazom pomoc, radu prosíť, ale najviac som predsa ťažko nemocných videl buďto osobne, alebo skrze svojich zástupcov pred obrazami svätého Antona útočište a pomoc hľadať. Je síce pravda, že prvý najvyšší múdry lekár je vždy len sám Boh, Otec náš nebeský; má On ale aj iných síkorných pomocníkov nebeských a chce, aby sme sa aj ku týmto utiekali o pomoc. On ich skrze to chce poctiť sám a vyznačiť. Pravda, že prvým Jeho pomocníkom je Bohorodička, blahoslavená Panna Maria, ktorú svätá cirkev poctila s týmto názvom: «Uzdravenie nemocných» — oroduj za nás. Nuž ale pritom má On aj iných, tiež vzáctných svojich verných pomocníkov, ako je na príklad aj svätý Anton Paduanský, ktorého úcta a jeho kliniky čili nemocnice sa veľmi po všetkých stranách zakladajú a rozmnožujú. Čítavam, že zväčša z nemocí vyzdravení ľudia ďakujú sv. Antonkovi za vyzdravenie. Preto aj koľkokrát uzrem sochu alebo obraz sv. Antona v kostoloch, vždy mi príde na um tá čiastka sv. evanjeliuma, ktorú napísal svätý Ján evanjelista v 5-tej kapitole vo verši 1—15, kde toto stojí:

«V Jeruzaleme bol ovčie rybník, ktorý sa menuje po

židovsky Bethesda a má päť pítvorov. V týchto tu ležalo veľké množstvo nemocných, slepých, kulhavých, vychradnutých, ktorí očakávali pohyb vody. Lebo anjel Pánov sostupoval s času na čas do rybníka a voda sa pohýbala. A kto prvý sostúpil do rybníka po pohnutí vody, býval uzdravený, čo by jakúkoľvek nemoc bol mal. A bol tam istý človek, ktorý ležal za tridsaťosem rokov svojej nemoci. Tohoto keď Ježiš uzrel ležal a vedel, že už za dlhý čas je tak, riekol mu: «Či ty chceš byť uzdravený?» Nemocný mu odpovie: «Pane! Nemám človeka, čo by ma spustil do rybníka keď sa voda pobúri, lebo kým ja prichádzam, sostúpil už drhý predo mnou». Ježiš mu povie: «Vstaň, vezmi si svoju posteľ a choď!» A tento človek bol odrazu uzdravený, a vzal svoju posteľ a chodil... Potom ho našiel Ježiš v chráme a riekol mu: «Hľa, stal si sa zdravým, nehreš už viacej, aby sa ti neprihodilo dačo horšieho...»

Z týchto posledných slov Pána Ježiša: «Nehreš už viacej, aby sa ti neprihodilo dačo horšieho», vidno, že ten uzdravený musel si tú tak zdľhavú 38-ročnú nemoc nejakými hriechami a hriešnymi výstupkami pritiahnúť. Jaké hriechy to byly, nevieme, o tom Spasiteľ nič nepovedal. Korhelstvo to sotva bolo, bo židáci vôbec korheli nebývali, ani inde nečítame vo svätom evanjeliume, žeby bol Pán Ježiš židákov pre korhelicu karhal. Vyzdravený človek ten nebol ani Slovákom, bo tito sú už vybíjaní korheli a pálenkáši, zaiste by mu bol Spasiteľ povedal: Vstaň a choď, a viacej nepi, aby sa ti dačo horšieho ešte neprihodilo, na príklad prsová vodnačka; tak jako aj kňaz-spovedník a farár každému Slovákov-korhelovi po svätej spovedi hovorí: choď a viacej už nežer, nekorheluj, aby sa ti neprihodilo dačo horšieho od zobrúckej palice. Príčiny nemoce toho uzdraveného zaiste musely byť telesné výstupky smilstva, ktoré všelijaké nemoce priťahuje takýmto ľuďom. Vyľiečiť smilného človeka je vec veľmi ťažká, jeho duševná nemoc je zdľhavá, ona aj vyše 38 rokov, ba až do smrti trvá; trvá ešte až po smrti v pekle na veky jak ho len milosť Božia zázračným spôsobom nevyľieči, jako lotra na križi.

Zázračný ten rybník, ktorý v novom zákone je nielen v Jeruzaleme ale aj v každom kostole, je nekonečné milosrdenstvo Pána Ježiša vo velebnej Sviatosti skutočne, opravdive prítomného. Aj tento duchovný rybník tu má päť pítvorov; to sú: päť rán Pána Ježiša. Aj On posíla svojego anjela, kňaza-spovedníka, nie s času na čas, ale navždy, aby pomocou milosti Božej pobúril svedomie hriešnika, aby hriešnik vstúpil do seba a ztadiaľ do rybníka milosrdenstva Božieho pri svätej spovedi, kde sa duša jeho vyzdraví a kde mu Pán Ježiš skrze svojego kňaza povie: Vstaň, choď a nehreš viac, aby sa ti neprihodilo dačo horšieho — smrť večná!

Aj ty si už za tvoj celý život mnoho zhrešil, a ešte málo, alebo žiadneho pokánia za hriechy tvoje nekonal. A tvoja nemoc, od ktorej hľadáš sa oslobodiť u svätého Antona, je snáď trestom, ktorý tebe posíla Boh za tvoje hriechy a prestúpenia. Prijmi ju na každý pád jako pokánie; Boh skrze nemoc, s ktorou teba navštívil, chce

iste niečo dobrého učiť. A ty musíš sám na tvojom tele zbadaf, pozorovať a uznať, že je jeden Pán nad tebou a má aj moc nad tvojim telom a nad tvojou dušou, nad zdravím a nemocou, nad životom a nad tvojou smrťou; ktorý Pán má ale v ruke aj kľúče od neba a od pekla. On ťa môže uzdraviť, alebo ťa zomreť nechať; keď zomreš, môže ťa hodiť do pekla, alebo tebe aj milostivým byť. On je kráľom strašlivej velebnosti; uponí sa v poníženosti a v poklone pod jeho mocnou rukou.

Snáď už aj tebe dal Boh ztratené predošlé zdravie na prímluvu svätého Antona; aj tebe povedal On: «Vstaň z nemoci tvojej a choď, nehreš už viac, aby sa ti neprihodilo dačo horšieho». Nuž a jako že si sa varoval hriechu, príčiny to tvojej nemoci? Pravda, upadol si znovu do predošlých tvojich početných hriechov, a snáď aj zase znovu si sebe skrze tie hriechy pritiahol nebezpečnejšiu nemoc, a teraz zase bedákaš, prosíš, všeličo sľubuješ, aj to, že sa znovu napraviš, a že budeš ovocie dobrých skutkov a pokánia prinášať. Ale aj sám už pochybuješ nad tým, či tvoje prosby budú vyslyšané a prijaté, keď si už toľkokrát oklamal Pána Bohu a svätého Antona, jeho assistenta. Snáď už aj rad tebou stojí tá rada veľká a vážna, o ktorej vypráva svätý Lukáš evanjelista v 13. kapitole:

«Istý človek posadil fíkový strom do vinice svojej. Keď do nej prišiel a hľadal ovocie na tom strome, ale žiadneho na ňom nenašiel, riekol ku zahradníkovi: «Hľa, tri roky už hľadám na tomto fíkovom strome ovocie a nenachádzam na ňom žiadneho ovocia; vyrúb ho, načo že zaujíma nadarmo miesto». Zahradník mu ale odpovedal: «Pane, ponechaj tento strom ešte jeden rok, ja ho okopem a ho pohnojím, snáď bude prinášať ešte ovocie; keď ale nie, vtedy ho daj vyrúbať».

Kolko rokov že už darmo zaujímaš ty, kresťane, miesto vo vinici Božej, v cirkvi Jeho, bez všetkého prinášania ovocia dobrých skutkov a pokánia? Ty prosíš ešte sv. Antona, a tento zase prosí Pána Boha, ktorý už smrti naložil, aby ťa jako neplodný, daromný strom, vyrúbala z vinice Jeho, a ona už aj položila sekeru nemoci na peň a na koreň života tvojeho; tu ale svätý Antonko prosí Pána vinice a života, by ťa na próbu ešte ponechal, keď si už tou tvojou nemocou hlboko obkovaný, aby ťa ráčil milosťou svojou zúrodniť, že snáď už teraz iste prinesieš hojné a súce ovocie pokánia a dobrých skutkov. A Pán Boh vyslyšal prosbu sv. Antona: ponechal ťa, zdravým si zostal, smrť musela s haňbou od teba odísť a diablovei zvestovať, že ťa ešte na čas na próbu Pán života ponechal. Pred smrťou nenie istý zdravý, tým menej istý je nemocný: všetci teda musíme byť prichystaní na to vyrubovanie a vyhodenie von z vinice Pána. A mimo toho všetci, či zdraví, či nemocní, sedíme takmer na rýchlovlaku nášho neistého života a bez prestania jacháme k smrti, k hrobu a k večnosti. Preto ani nečakaj, až ťa donesú, alebo až sám budeš prinútený ist do nemocnice sv. Antona, ale obetuj každý deň svoje zomretie Pánu Bohu asi s týmito slovami: «Pane, nech sa tvoja svätá vôľa stane. Ja som celý tvoj, ja iného

nechcem len to, čo ty chceš. Nakladaj so mnou dľa tvojej otcovskej múdrosti, lásky a milosrdenstva!» A keď takto modliaci stáť budeš pred svätým Antonom, pomodli sa aj za mňa, bo aj ja bývam chorý, a ja sa tebe zato tiež odslúžim. Ja nielen som duchovný zahradník vo vinici Krista Pána, ktorý sa modlieva za takéto neplodné stromy, ale som ja aj duchovný provizor v apatéke milosrdného Samaritána a znám aj jeho lieky nebeské a nezklamlivé; budem ti ich v «bulletinoch», to jest v týchto novinkách všeobecnej nemocnice svätého Antona radiť a odporúčať. My sa viac ráz stretneme v tejto nemocnici svätého Antona, bo tu je mnoho oddielov, ktoré si poobzeráme k nášmu poučeniu a k úžitku. S Bohom!

Upozornenie.

Všetkým, ktorí sa dosiaľ hlásili o náš veľký kalendár: «Posol Svätého Antona» pripomíname, že *zdarma* obdržia ho len takí *noví* predplatelia na mesačné novinky «Posol Svätého Antona», ktorí predplatiteľmi tých noviniek dosiaľ *neboli* a na tieže novinky zašlú *celoročný predplatok*, 2 koruny. — Toto prizvukujeme preto, lebo viacerí *dosavádni* predplatelia tých noviniek nazdali sa, že aj oni obdržia kalendár *zdarma*, ak-že sa na novo predplatia. To ale od nás žiadať nemôžu, lebo nás tlačenie kalendára stojí 2500 korún, za novinky «Posol Sv. Antona» ale nedostali sme toho roku ani 1000 korún predplatkov, lebo vyše polovice odberateľov nám dlhuje. Všetkým týmto prinútení budeme časopis už teraz zastaviť, aby sme drahú tlač a poštu nadarmo platiť nemuseli. — Budúceho roku, ak nás Pán Boh živíť bude a mesačník náš sa zosilní, bude nám snáď možno dať každému predplatiteľovi «Posla Sv. Antona» kalendár *zdarma*, ale ten by musel byť značne *menší*, ako sme teraz vydali.

Kalendár náš v tomto mesiaci istotne začneme rozposielať. Prosíme všetkých o čím skoršie príhlasy, aby sme zvedeli, kolko nám ho treba tlačíť. Ceny kalendára sú: 1 výtisk 30 kr., 12 výtiskov 3 zlaté, 50 výtiskov 9 zlatých. Peniaze za kalendáre treba poslať vopred a v tom páde poštové trovy platíme samy. Príhlasy, reklamácie a dopytovania upravujte na túto adresu: «**Posol Svätého Antona**» Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

Niektoré úryvky zo spisov socialných demokratov.

V «Kreštan»-ovi už viac rázy bolo písano o socialných demokratoch, i ja som už niekoľko rázy o nich zmienku učinil, myslím, že ct. čitateľom «Krešfana» dobre poslúžim, keď im predložím niektoré úryvky z vlastných spisov socialných demokratov, z ktorých úryvkov posúdiť môžu, jakí sú to ľudia tí socialní demokrati, jakú vieru oni majú. Nuže slyšme:

Socialní demokrati hlásajú a veria:

1. Že písmo sv. je bájka a falsifikát. Kristus Ježiš že je falošný prorok.

2. Úcta Marianská že je úcta pohanských bohůň.

3. Že celé kreštanstvo nenie ničím, len prostredkom k utlačovaniu, utiskovaniu ľudu, že je nepriateľom pokroku a každej slobody.

4. Že kňazúri učinili z obyčajného človeka, nevzdelaného remeselníka, z obyčajného cestujúceho kráľa, Boha; že Kristus bol prvým socialistom.

5. Že strana delnická o to pracovať musí, aby vymanili spoločnosť ľudskú z náboženského strašidla.

6. Že stoky čistiaci človek je spoločnosti užitočnejší, nežli professor bohovedy, nežli kňaz.

7. Že Boh s nádvakami a haňbou z prírody bol vyhnaný, že v revolúcii francúzskej jako nejaký hliedač polný — hájnik — dekretom bol zosadený.

8. Že socialní demokrati nechcú neba, že ho ponechávajú vrabcom, tam že nebude práca, atď., žeby to bola blaženosť k nevystaniu.

Hlavný vodca nemeckých socialdemokratov, Bebel opisuje Krista Pána jako tyraňa, nepriateľa osvety, ktorý najhoršie putá ľudstvu uložil a pokroku bráni. Druhý vodca socialdemokratov, Liebknecht zovie články katolíckej viery «hlupotami», ktoré vraj skytujú látku k smiechu, atď. Mohol by som ešte mnoho viacej uviesť, ale myslím, že i toľkoto je dost.

Z týchto úryvkov zo spisov socialných demokratov môžeme vidieť a poznať, čo je to ten socialný demokratismus. On je skrz na skrz atheistický, bohorúhavý, bezbožecký; on je zlorečený, kliatbou Božou ztížený panghart sataňošov, ktorý vedie ten najzúrivejší boj proti Bohu,

Kristu a jeho dielu, svätej to cirkvi katolíckej. Nuž, a ty krešfane milý, snád by si chcel a mohol s týmto prekliatým, kliatbou Božou ztíženým panghartom sataňošovým za jeden remeň fahať? Odstup to od teba! Drž sa pevne, s telom, s dušou Pána a Boha tvojeho Ježiša Krista a jeho svätej katolíckej cirkve až do posledného dychnutia tvojeho. Mimo Ježiša Krista a jeho svätej cirkve nenie spásy.

Andrej Rojko,

56ročný jubilárny kňaz na odpočinku.

Upozornenie.

Po viackrátovom upozornení našom, opätovne musíme žiadať našich velactených predplatiteľov, aby pri oznámení premeny bydliska nezapomenuli sdeliť nám aj najposlednejšie miesto prebývania svojho, lebo tým činom umožnia nám spešné a akurátne dopravenie časopisu na patričné miesto, kdežto v páde by toto oznámiť zameškali, expedícia naša nenie vstave poslať časopis na novú adresu patričných.

Administrácia.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštan»-a!

BESEDNICA.

Pieseň.

Pieseň moja milá, Kde si sa mi skryla? Či tam kde je zora, A či na dno mora?	Či v jaskyňu hory, Ktorá úkryt tvorí, A či svetom blúdiš, V srdciach nádej budiš?
Či v hájnik zvädnutý, Suchý, ožltnutý, Či do hrudy vtáka, Čo svet spevom láka?	Či v zvädnuté pole, Šla si ukryť bóle, Či sa v kvietok skryla, Abys' ho krásnila?

O, viem kde sa milá
Pieseň moja skryla:
Do srdca smutného
Národa mojeho. *Láskomil Hronský.*

Ako zbohatneme, alebo, pomôž si človeče, aj Pán Boh ti pomôže?

(Dokončenie).

Balošania chytili sa rozumu. Uznali, že každá rada pána farára hodná je dukát. Natoľko oduševnili ich slová jeho, že zaraz usniesli sa na tom, že zariada jak «sporiteľnú sýpku» tak aj «pomocný spolok». Do práce ale takto sa dali: pán farár vysvetlil im, že predovšetkým zostaviť musia isté štatúta (stanovy), ktoré určia práva a povinnosti údov, a dľa ktorých riadiť budú oba spolky. Stanovy takéto dostanú z takej obce, kde už zariadili takéto spolky. Na základe týchto zostavia také, ktoré zodpovedajú jejich pomerom. Zaslú ich slúžnovskému úradu, a ten postará sa o to, aby potvrdené boly od ministeriuma. Jaknáhle sa to stane, spolky začnú účinkovať. Pán farár vyhlásili, že kto chce stúpiť do spolku, nech sa hlási u pána učiteľa. Balošania skoro všetci dali sa zapísať. Jednu nedeľu po litaniach zišli sa v škole a utvorili oba spolky. Najprv sýpku. Za dočasnú miestnosť vyznačili poval školy, ktorý bol pod škrydlou, a kde zmestila sa hodná zásoba zbožia. Vyvolili jedného sýpkára a jedného dozorca. Oba mali kľúč od sýpky. Vyvolili jeden výbor, ktorý dohliadal na vedenie spolku a bol odpovedlivý za zbožie. Sýpkár a dohladač osobytne viedli účty, že kto koľko zbožia dal a kto koľko požíčal. Údovia po žatve vkladali zbožie, najmenší vklad bol jeden hektoliter. To zapísali do knižočky a doručili ju údovi. Od požíčaného hektolitru platili 10 litrov po žatve, bez ohľadu na termín, kedy požíčali. Ročite zostavili hlavné účty, koľko zbožia je v sýpke, koľko má každý úd a kto koľko je dlžen. Keď mali na zbyť, odpredali, jaknáhle zbožie do ceny prišlo.

Takto to šlo aj s úverkovým spolkom. Aj tam vyvolili pokladníka a dozerača, pri týchto bol výbor, ktorý ručil za vkladané peniaze. Každú nedeľu po litaniach vplácali údovia u pokladníka 20 halierov. To zapísali do hlavnej knihy a do vkladných knižočiek. Jestli kto zameškal 1 rátu platiť, o týždeň povinný bol o dva haliere viac vložiť. Z týchto peňazi požíčovali údom na 4 percentá, čo ten istý za päť rokov zplácal v týždenných rátach. Hlavnia vec bola, že každý úd zaviazal sa na päť rokov.

Vyvolili si jedného predsedu a gazdu, ktorí dohliadali na oba spolky a viedli záležitosti tých. Z čistého dôchodku jednu čiastku dostali údovia, druhú riaditelia, tretiu ale zadržali pre spolok, akožto základinu.

Viac rokov pominulo odvtedy, čo Balošania založili spolky pomocné. Že koľko osohu majú, to dalo by sa dokázať z obchodných kníh. To je isté, že nikto by nepoznal v terajšej obci starodávnu Balošnu. Prvý zárobok bol, že sediaci naučili sa sporiť. Jedného dobrý príklad povzbudzoval druhých, a nenašlo sa človeka, ktorý by

bol mal prázdne vačky. Nikto nekupoval na borg, lebo to máva viacnásobnú cenu, čo je čistá škoda. Židáci, ktorí boli sa tam upelešili, za čas brojili oproti spolkom, huckali občanov aby nepočúvali na kňaza, však aj oni pomôžu im, keď by čo potrebovali; len že márne sa namáhali, dedinčania vysmiali ich, a verejne vykričali, že už nebudú viac zbíjať, môžu ísť kade ľahšie. Volkynevolky, židáci museli prehnúť z Balošnej. Občania počali sa vzmahať, nielen vymenili pozemky svoje, ale počali kupovať takéto v susedných chotároch. Dobrobyt jejich vidieť bolo aj zvonku. Kostol, škola a fara až tak sa leskly od čistoty, ba aj na domoch bolo znať, že nebývajú v nich darebáci, korheli a žobráci. Domy pokryli škridlou, dvory, záhrady a cesty vysadili ovocnými stromami. Oni dorábali najkrajší statok.

Teraz aj najchudobnejší hofer uzná, že šanoblivosť a triezlivosť je základom spokojného života, preto všetci sediaci sú údami spolkov, a usilovne odkladajú nasporené peniaze. Ale teraz aj spolok, aj sýpka ináč vyzerajú, ako keď ich založili. Sýpka nenie viac na školskom povale, ani pokladnica v truhle jedného občana, lež v osobytnom dome. Blízo kostola pekný dom vystavili, v ňom je sýpka a sporiteľňa, mimo toho čítací kruh.

Čo aj takýto majú, pýtate sa?

Veru áno! Povieť vám, ako prišli k tomu.

Keď pán farár vyprával o sýpke a o úverkovom spolku, napomínal občanov, že ak chcú k čomu prísť, musia nielen usilovne pracovať a sporiť, ale aj vzdelávať sa v hospodárskych vedách. Poneváž sľub spravili, že do krčmy nikdy nepôjdu, a pálenky zrieknu sa, museli sa zaoberať s dákou užitočnou prácou v čas nedeľný a cez zimné večierky. Schádzali sa teda v spolkovom dome, čítali čisto kresťanské knihy, noviny, počúvali poučné prednášky pána farára a učiteľa; vypytovali sa všeličo, načo potom dostali vysvetlenie a besedovali jeden s druhým. Ozaj, radosť bola vidieť pohromade týchto jednoduchých ľudí. To jedna rodina, ktorá žila v kresťanskej láske, a ktorá poslušná bola otcovi svojmu: pánu farárovi. Ach, ten mal len radosti! Ak len ďakoval Bohu, že doprial mu dožiť preporodenia občanov, ktorí mu toľko trpkosti a žiaľu spôsobili. Teraz veru ani jednému nepride do rozumu taký neporiadny život viesť, ako predtým. Ešte čo! Za príklad slúžia mnohým a mnohým obciam. Oni vedia a poznajú najlepšie tajomstvo toho, ako možno zbohatnúť.

Ja poznal som starú Balošnu a poznám aj novú. Mnoho som dohovárať starým pre daromnosť, korheľstvo a márnotratosť. Najviac ale hneval som sa v čas voľby. Kto chce «ľudské» svine vidieť, mal ísť sem. Nenávidel som ich, ale počas kortesačiek až hnusili sa mi. No a teraz? Nadobudli presvedčenia a statočnosti. Vedia, že liberalizmus len k zlému vedie, že len jednu triedu napomáha, o pospolitý ľud ale nič nedbá. Nebráni ho, ale vydáva ho svevoli násilníkom. Balošania sú ľudákmi už jeden do druhého. Tu ani chýru o liberalizme. Sem liberálny kandidát ani nevkročí, lebo vie, ako by ho prijali statoční ľudáci, ktorí nielen furmanky a slopanicu nežia-

Ut'ahovanie sa Rusov ku Mukdentu.

dajú od svojho kandidáta, ale ešte aj *zástavy si sami kúpia*. V čas kortesačiek ale rozídu sa po okrese a povzbudzujú voličov, aby za víťazstvo strany kresťanskej bojovali. Nech ich Boh požehná!

Krajanía, nasledujte dobrý príklad hodných Balošňanov!
Prepracoval *Fatranský*.

Láskaví čitatelia «Krešťan»-a!

Hrozným nešťastím navštívil Boh mojích farníkov. 16-ho augusta Kysucké Nové-Mesto — vynímajúc pár domov — na prach zhorelo. Túto katastrofu len ten si zná predstaví, kto ju, alebo jej následky vlastnými očima videl. Škodu vyše milión zlatých cenia. Farský kostol i do nátra prehorel a prerútil sa tak, že nový sa musí od základu stavať. 320 domov i znútra zhorelo, pod seba pochovajúc 11 ľudí. 1500 ľudí si len život ochránilo a tie šaty, čo na sebe mali pri úteku pred ohňom, ktorý veľký vietor za krátky čas po celom meste rozniesol. Tieto úbohé duše teraz bez prístrešia a chleba ostanú, s nárekom chodia po rumoch alebo po poli, nikde neobjavujú odpočinku a živnosti. Plakať musím, vidiac zrušované mesto bez obyvateľov. Pred pár dňami ešte bohatí mešťania, teraz so slzami prichodia ku mne kúsok chleba pýtať pre svoje od hladu plačúce deti.

K Vám sa obraciam láskaví čitatelia «Krešťan»-a, ktorých sa ruka Pánova tak hrozne nedotkla, smilujte sa nad nami aspoň Vy spolubratia naši! Nemeškajte nám pomáhať s milodarmi! Vrucna modlitba povďačných duší vyprosí pre Vás milosrdenstvo od milostivého Spasiteľa, však to s Ním budete činiť.

Milodary prosím posielat na «Farský úrad» do Kysucko Nového Mesta.

Koloman Szmid,
dekan-farár.

CHÝRNIK.

Meniny Jeho Veličenstva. Z príležitosti menín Jeho Veličenstva kráľa odbývaly sa v Matejovskom chráme v budínskome zámku slávnostné Božie služby, na ktorých zúčastnili sa ministerský predseda s členami vlády, taktiež aj mnoho svetských a cirkevných hodnostárov a vrchností hlavného mesta.

Choré arciknieža. Arciknieža Ludvík Viktor jediný brat kráľov nebezpečne ochorel a z tej príčiny dali ho do sanatoria pod dozor lekársky.

Radosť v kráľovnej rodine. Z Viedne oznamujú, že kráľovská kňažna Mária Valeria porodila 6. t. m. popoludní vo Walsee zdravého synčeka. Kňažna ako i novonarodené dieťa dobre sa cítia.

Arciknieža Otto hlavným dozorcem jazdeckva. Z Viedne oznamujú, že arciknieža Otto preto bol po

tieto dni na polhodinovom výsluchu u jeho Veličenstva, aby sa po svojej viac mesiacov trvajúcej nemoce znova hlásil na vojenskú službu. Arciknieža zaviezol sa z Burgu do palácu ministra vojny, kde sa tiež hlásil na službu, ktorú v novembri započne a vtedy postúpi za generála jazdeckva. Jeho Veličenstvo kráľ vymenuje arciknieža aj za hlavného dozorca jazdeckva na miesto grófa Paara, ktorého pozdvihne na inú hodnosť.

Cesta srbského kráľa. Z Belehradu oznamujú, že kráľ Peter so svojimi synmi a v sprievode ministrov došiel do Krajeva. Na ceste ho všade vítali s veľkým oduševnením a v Guberevci bol ku pocte kráľa skvelý obed. Po obede obzeral si kráľ kasárne a gazdovskú akademiú.

Svatba dediča nemeckého trónu Fridricha Vilhelma a mecklenburgsko-schwerinskej kňažny Cecilie bude 22. marca roku 1905.

Turecký sultán a pápežský štátny tajomník. Z Carihradu oznamujú: Turecký sultán daroval štátnemu tajomníkovi pápežovmu kardinálovi Merry de Valovi a kardinálovi Gotti-mu veľkú hviezdu tureckého radu Medšidje.

Noví kardináli. V Milane vychodiaci časopis «Secolo» sdeľuje udajne hodnoverné zprávy o tom, že koho vymenuje pápež v najbližšom čase za kardinálov. Nových kardinálov vymenujú v tomto mesiaci alebo v novembri. Francúzsky arcipastier vraj tentokrát nedostane kardinálsky klobúk. Ako nových kardinálov spomínajú benátskeho patriarchu Cavallaro-va, ktorý je dôverným priateľom pápeža Piusa X., Lorenzilliho, bývalého parížskeho nunciusa, Farley-ho new-yorského arcibiskupa, Piavi-ho, jeruzalemského latínskeho patriarchu a konečne belgického Hildebranda Hemptinna, hlavného opáta rádu sv. Benediktína.

Chýry zo spišského biskupstva. Spišský biskup dr. Alexander Párvy vymenoval dr. Franca Rolny, sekretára biskupského za direktora biskupskej kancelárie, Antona Klimčika, farára v liptovských Hybbách za dekana vyšno-liptovského okresu, Petra Kravca, farára hanušovského za školského inšpektora staro-veského dekanského okresu a Alexandra Horvátha, kaplána novo-veského pridelil biskupskej kancelárii. Do Novej-Vsi je poslaný za kaplána Ludvík Illetškó, kaplán levočský a na jeho miesto do Levočí Ján Sztarosztovcis, kaplán veľko-bobrovský.

Vynález Marconiho v našej armáde. Vynález talianskeho merníka Marconiho, telegraf bez drótu zavedú i do spoločnej armády a v prvom rade upotrebujú ho na okolí Tarvisu. Spoločný minister vojny už i poslal do Tarvisu jeden oddiel železničného a telegrafického pluku zdržujúceho sa v Korneuburgu. Oddiel telegrafického pluku postavil tri stanice na telegrafovanie bez drótu. Prvú stanicu postavili v Tarvisi, druhú v Malborghetto-ve a tretiu na vrchu Lusekari. Telegrafické stanice už aj začali účinkovať.

Útok proti Rooseweltovi. Z New-Yorku sdeľujú, že v Mexiku objavili udajne sprisahanie proti Rooseweltovmu životu. Útok kovali v Španielsku, v Barcelone a vyslali na prevedenie tohože do Ameriky udajne dvoch

anarchistov. Dvaja anarchisti vysadli si na jednu, do Mexika idúcu loď, zkadial najľahšie je prísť do Ameriky a vystúpili na breh vo Vera-Cruzi v Mexiku. Vláda Mexika ale dozvedela sa zavčasu o príchode anarchistov a preto ich hneď zatkla a posadila do chládku.

Chýry zo Spiša. Spišský biskup vymenoval Jordána Görgeya, präsesa levočského sirotského súdu za direktora biskupských majetkov. — V Kolčove dňa 19. septembra pekná slávnosť bola. V ten deň slúžil Román Lukács, novovysvätený kňaz svoju prvú omšu sv. v prítomnosti mnohých ľudí. Kázeň mal Anton Cserny, kaplán levočský. — V Gňazdoch zase dňa 25. septembra bola taká vznešená slávnosť, keď Jozef Fischer tiež novovysvätený mal svoju primiciu. — Spišský biskup dr. Alexander Párvy, levočskej Marianskej spoločnosti 100 korún daroval. — V Nedeci dňa 25. septembra zomrela po dlhej nemoci pani Ida Szubally rod. Lipták, manželka tamojšieho notára Jozefa Szubally v 58. roku veku svojho. — Medzi Lubicou a Durandom zamrznutého našli dňa 22. septembra ráno istého Jakuba Máday, podomníka. 21. septembra už neskoro večer sa vybral z Lubici do Durandu, pomýlil cestu, konečne zunovaný si sadnul, zaspal a v mrazivej noci zamrznul. — V chotári obce Kotterbach pred pár rokmi vystavili topné pece na železo, ktoré sú majetkom bohatého žida Rothschilda. Od toho času nápadne mnoho trpeli tamojšie lesy, ba na vidom oči spustnú. Vychádzajúci dým síce, lebo roztapiaci sa železný kov mnoho sírky a živého striebra obsahuje v sebe, je pre rastliny zvláštne ale pre z jedlí pozostávajúce lesy veľmi škodlivý. Na taký spôsob tri tisíce jutra lesa spustlo. Ihličie najprv s červeňeje, vyschne a medzi dvoma rokmi je celý strom vymretý. Majitelia tých lesov — počtom päťoriä žalovali Rothschilda, aby im dal vynáhradu za utrpenú veľkú škodu. Vyslaná komisia ustálila škodu na štvrt milióna korún. Rothschild to aj zaplatil a spolu sa zaviazal, že na tie pece dá také nástroje, ktoré dým neškodlivým činia. — Pri Šmeksu dňa 21. septembra mrtvolu jedného neznámeho turistu našli, ktorý s Tatroch spadnul. Viac o ňom ešte nevedno. — V Levoči teraz robili mestský preliminár na rok 1905. Výdavkov má byť 258 tisíc 755 korún, príjmov ale len 245 tisíc 667 korún, chybelo by teda ešte 13 tisíc 88 korún, ktorú summu budú musieť obyvatelia skrze 20 percentovú prirážkovou obecnou porciou složiť. — V Levoči majú teraz nové Bánffycké novinky vychádzať pod názvom: «Szepesi Ellenzék». Redaktorom má byť levočský advokát Lederer (žid), spoluredaktorom

Ján Ritók, doktor vo Vlachoch tiež žid a Teschler, doktor novoveský (katolík). Medzi spolupracovníkmi sa nachádza ešte 5 či 6 židov. Jako len mohol dr. Teschler, ktorý sa vše dobrým katolíkom ukázal a mnohé roky podpräsedom novo-veského katolíckeho Kruhu bol — a možno, že ešte aj teraz je tým, do takej židovskej spoločnosti vstúpil a bánffyckému duchu sa oddal? — V Mahalovci dňa 21. septembra bola voľba na notára. Vyvolený je Gustáv Genda za notára proti Majunkovi a Izidorovi Teichnerovi židovi. Tak by malo byť všade: kresťan si má kresťana voliť a nie židáka. — V Haligovci sa arendašovi Hercovi päť kráv z mladej konečiny tak zduli, že ich musel zarezaf. — V Hanušovci dňa 4. okt. zomrel tamojší grunтовný pán Tivadar Gergelyi v 68. roku života svojho. Nebohý vzal účasť v povstaní poliakov roku 1863., ale ho chytili a tri roky musel za to ťažký žalár trpieť. Roku 1878. stal sa ablegátom ľubovenského okresu a ako člen liberálnej strany za 15 rokov zastupoval ten okres. Pochovaný bol dňa 6. októbra, veľmi mnohí ho odprovádzali do hrobu. V ňom oplakáva sobotský hlavný slúžny Bruno Ujfalusy svojho svokra.

Deficit st.-louiskej svetovej výstavy. Predseda svetovej výstavy Francis, jako zo St.-Louisu sdeľujú, vyslovil sa, že jakživ viac nebude takej svetovej výstavy, jako bola v St.-Louise. Bárš počet výstavu navštevujúcich jednodajne vzrastá, predsa nebudú vstave zaokrýť výdavky a výstava sa skončí s ohromným deficitom.

Tvrdá hlava. Z Košíc oznamujú, že 6. t. m. mestský policajt Žigo Bereznay, zunujúc život, strelil si do hlavy, ale lebkovú kosť mal tak tvrdú že sa guľka od kosti odrazila. Na hlave zostal mu len malý znak udretia.

Jubileum vínnej krēmičky. Minúli štvrtok slávila malá vinna krēmička v Prešporke storočné jubileum trvania, a síce prechádzala s otca na syna až do piateho pokolenia. Volá sa «Schmidt-Hanzel», meno to prvého zakladateľa. V časoch slovenského krásneho prebúdajúceho sa života pod Štúrom navštevovali ju temer všetci znamenití ľudia slovenskí. V časoch jurátstva býval tam hosťom i Ludvik Kossuth.

Odzvonina okuliarom, jestli sa potvrdí, čo sa z Anglicka zvestuje. Očný lekár dr. Štefan Smith vynášie totiž nový spôsob liečiť osoby, ktoré svoj nedostatočný zrak nahrádzajú upotrebovaním okuliarov. Dr. Smith liečil už vyše 30 osôb svojou metódou a všetky už po krátkom čase mohli poodkladať okuliare a čítať z blízka i ďaleka veľmi ľahko. A výsledok má byť trvanlivý. Dr. Smith predstavil vyliečených pacientov širšiemu kruhu

Kto na svoj majetok

záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z touto požičkou vyplatiť, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatiť. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dáju vysvetlenie.

obecenstva. Liečenie nerobí žiadnych boľastí a trvá každodenne len za niekoľko minút. Niektorí boli už za týždeň vyliečení.

Zemetrasenie bolo na ostrove Samos. Obzvlášte silné bolo v Chore, kde viac domov bolo sboreno a mnohé porúchané. Do 2000 ľudí nemá prístrešia.

Starý Rumun. V Carupeni (Topánfalva) umrel dňa 30. septembra rumunský hospodár Michal Panta v 110. roku života. Pred pár dňami ešte jazdil na vrchovom koni a zabával sa v hostinci. Bol sedem ráz ženatý, mal 25 detí, z ktorých žije ešte 9. Nefajčil nikdy, ale veľmi rád mal víno a pálenku.

Raňajky pre deti. Istý chýrny lekár opätne vyslovil čo potvrdili to aj druhí chýrni hygienici, «že deťom nižšie 14 rokov netreba dávať bobkovej kávy». Táto totiž, ako známo, má v sebe pre účinkovanie srdca, pre nervy a žalúdok veľmi škodlivý jed, ktorý sa menuje Coffein, a z ktorého ešte raz tak veľká dávka, ako ju obsahuje šialka čiernej kávy pôsobiť môže smrteľne. Vzďor tomu však mnohé matky vďdy ešte ťažko sa odhodlávajú, aby bobkovú kávu aspoň pre deti odstránili od rodinného stola. Čo najideálnejší nápoj môže sa považovať mlieko, zkusenosť však o tom poučuje nás, že ho patriční nie vďdy radi pijú a cez ďalší čas mnohí ani sniesť nemôžu. Kathreiner Kneipp sladová káva považovať sa môže teda čo tá najzodpovednejšia náhrada, ktorú pre vlúdnú a káve podobnú chuť jej deti veľmi radi pijú a ktorá i v najútlejšom veku veľmi je osožná, ľahko sa dá stráviť, nasytuje a krv tvorí. Malo by to preto úlohou byť každej matky, aby dietky svoje od najútlejšieho veku na Kathreiner Kneipp sladovú kávu privykala a len túto im piť dávala, pri čom však pri kúpe zvlášte na to treba pozor dávať, aby sa len «pôvodná Kathreiner» káva dostala, ktorú len v pôvodných balíkoch a s ochrannou známkou «farára Kneipp» slobodno predávať.

Defraudácia? Z pešťbudinskej štátnej tlačiarne poslali do Prešporka na hlavnú poštu zásielku mariiek. Pri otvorení balíka chybelo mariiek za 1600 korún, a obálka nebola narušená, ani pečaf. Vyšetovaním má sa dokázať, či spáchaná bola defraudácia hneď v Pešťbudine.

Zabili úžerníka. Lauda Froim, ktorý úžernictvom zničil mnoho občanov v Ugli (marmarošská st.), vyšiel so svojimi dvoma synmi na roľu, ktorú vysúdil od istého roľníka, aby sobral úrodu domov. Roľník nebol doma, ale jeho žena urobila poplach, ľudia sa sbehli a nechceli dovoliť Froimovi brať úrodu. Froim a jeho synovia udreli ktorýchsi, ale tým rozbúrili už i tak veľmi rozčulených ľudí proti sebe, tak že sekerami vrhli sa na nich Froima formálne porúbali na kusy, zo synov jeden zápasí so smrťou, druhý je tiež veľmi ťažko ranený. Žandári chytili viac občanov a vyšetovanie je zavedené.

Obete nového vína. Minulé dni bola v obci Magyar-egres (Somogy st.) obaračka. Po obaračke vyprešovali víno a uložili ho v sudoch do pivníc vo vinohrade. Takto urobil aj Štefan Polgár, ktorý šiel minulú sobotu s viacerými ľuďmi opozreť nové víno. Kým sa ostatní rozprávali pred pivnicou, on šiel dolu schodmi. No sotva bol dnu,

klesol bez seba na zem. Pred pivnicou stojacim ľudom napadlo, že Polgár sa dlho baví v pivnici a preto šiel Ján Kiskozári za ním, ale i on tak pochodil. Ešte ani o pomoc nevedel volať. Vonku ostavší už tušili, že sa udalo v pivnici nešťastie, lenže nevedeli, ako im majú pomôcť. Vtedy chcel sísť do pivnice Štefan Sima, ale ho žena zdržala, aby sa nevystavoval nešťastiu. Keď predsa šiel, šla s ním aj ona rieknúc:

— Idem s tebou. Nech nestihne len teba smrť, ale i mňa.

A išli do pivnice, zkadial sa nevrátili viac živí. Usmrtilo ich nové víno. Keď vyšiel vražedlný plyn von čez otvorené dvere, vyniesli z pivnice štyri mrtvolky. Z tejto smutnej udalosti vidíme, že musíme byť veľmi opatrní, keď ideme do takej pivnice, v ktorej kysne nové víno.

Odpredavači časopisov u hlavného kapitána.

Hlavnomestskí predavači novín nedávno založili si spolok, ktorý vyslal 5. t. m. predpoludním k hlavnému kapitánovi vo viac bodoch svoje žiadosti a žiadala zvlášte to, aby hlavný kapitán zakázal, aby odpredavači jednotlivých novín šialili obecenstvo tým, že vykrikujú falošné chýry, len aby mohli predať čím viac exemplárov. Hlavný kapitán vďačne prijal deputáciu a jedno-druhé vypytoval sa o účinkovaní spolku. S radosťou počul, že spolok podporuje svojich chorých členov a prisľúbil, že zo svojej stránky bude tenže podporovať. Vyslovil sa, že zneužívania odpredavačov jednotlivých novín bude čím prisnejšie trestať.

Zlodeji na expressnom vlaku. Na parížsko-havrejskej železničnej čiare udala sa po tieto dni opovážlivá krádež. Posavď neznámi páchatelia orabovali ku expressnému vlaku pripätý poštový vozeň, v ktorom boli do Ameriky poslané peňažné zásielky. Vozeň, v ktorom nebolo nikoho, zavreli dľa obyčaje vysiacimi zámkami, ktoré zlodeji veľmi ľahko postrhali a poštové vrecá povyprazdňovali. Zaujímavé je podotknúť, že pred pár dňami, ako sa udala obrovská krádež, v meste Roneu zbadali, že jeden zámok na poštovom vozni expressného vlaku odtrhli. Zrejmom vecou je, že už i vtedy pokúsili sa vylámať vlastne orabovať poštový vozeň, len že sa im to z nejakej príčiny nepodarilo. Železniční úradníci nie veľmi si všimli objavenia, ktoré ich mohlo upozorniť, že sa chystajú spáchať krádež na vlaku, ba prípad ani neoznámili policii. To, že ako sa dostali zlodeji na vlak a jako previedli krádež, posiaľ nevypátrali. Možné je, že na niektorej menšej stanici vyskočili na jachajúci vlak, ale ani to nenie vytvorené, že vysadli na vlak v Paríži. Že koľko bolo peňazí vo vreciach, o tom nemajú ani poňatia, len že isté je, že ich bolo veľmi mnoho. Práve preto upovedomili o krádeži všetky americké banky, aby dávaly veľký pozor, keď bude niekto zamieňať čeky.

Železničné nehody. Zo Žiliny oznamujú: Sedem posledných vozňov nákladného vlaku, ktorý šiel po tieto dni popoludní z Vrútok, sa odtrhlo a odtrhnuté vozne dohoniať vlak, srazily sa s ním s takou silou, že štyri vozne sa dolámaly a viac vozňov sa značne porúchalo. Ľudský život nepadol srážke v obeť. I z Talianska došiel

chýr o železničnom nešťastí. Z Parmy totiž sdeľujú, že pri mestečku Borgo Sandalino jeden osobný vlak srazil sa s jedným pred ním jachajúcim nákladným vlakom. Rušeň osobného vlaku sa prevrhnuť a dva vozne nákladného vlaku sa preborili. V poslednom vozne sediaci konduktor prišiel o život a viac cestovateľov bolo ľahšie raneno.

Ruskí desentori v Haliči. Z Lvova oznamujú: Na haličskej hranici zatkli po tieto dni sedem ruských vojenských úskokov. Na zakročenie vyslancov Löwensteina a Rappaporta miestodržiteľ upravil okresného náčelníka v Brode, aby úskokov nevydal Rusku.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok ... .. **4 koruny**
na pol roka ... .. **2 koruny**
na štvrt' roka ... .. **1 koruna.**

«Kreštan» kiadóhivatala
 Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

DOPISY.

Z Vadičova.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!
Mnohovážžený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kreštane».

A síce my prez veľký čas gazdujeme v našej obci v Hornom Vadičove, a vzdor našej usilovnosti nemáme ničoho.

Srdce mňa bolí, keď vidím, že notára máme veľmi dobrého a predsa sa strojí oproti nemu boj a síce na tolko, že ani viera naša nie je ušetrená a na silu nám do našej obci jedného cudzozemca vtisli za notára.

Ja nechcem brojiť proti náboženstvám, ani nechcem brojiť oproti zákonom krajinským, avšak srdce kreštanske musí utrpnúť nad takým nariadením, ktoré sa protiví našemu kreštanskému smýšľaniu.

Je pravda, že v našej obci je mnoho takých ľudí, ktorí viac o fľašku, nežli o dobrobyt obci starosť majú a nič im na tom nezáleží, že nás ubohých ľudí rozličné neprijemnosti prenasledujú: súdy a repoziecie tak rečeno so dňa na deň nás navštevujú ubohých ľudí, čomu príčina zväčša je e—i.

Mali sme jedného rychtára, menom Jána Cabadaj, ktorý len pre svoju dobrotu vyšiel na vnivoč. Srdce mne strpne, že taký človek v obef upadnul len všeobecnému obecnému neporiadku.

Tak tiež mnoho sa dá u nás na rozličné ablegátske sľuby, ktoré sa ale nikdy nespĺnia; a tak aj menovaný rychtár, zakaľ bol chudák liberálom, bolo všetko dobre, jaknáhle ale mýlne svoje smýšľanie zavrhnul a zostal úprimným ľudákom, všetky liberálne pohromy vrhly sa na jeho ubohú hlavu.

Ja som jak spolubrat s ním, a presvedčil som sa, že sľuby nám robili, aby sme len trovili, že všetko bude platené: keď ale došla skutočnosť, to sme sa teprv zo sna prebudili, až počudovaním sme považovali tie liberálne následky, nad ktorými ešte až po teraz srdcia naše krvácajú, lebo u nás sú páni ž—i.

Ešte mnoho by som mohol písať, ale s dovolením veľacteného pána Redaktora ďalšie pomery Vadičovskej našej doliny uverejním, aby si z toho aj iné obce príklad vzaly.

Zostávam s úplnou úctou *Karol Jakubčík.*

***

Veľký Bobrovec.

Prevelebný Pán Redaktor!

Veľactený Pán Redaktor!

Ráčte byť tak láskavý, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

Obec Veľký Bobrovec v ohni!

Dňa 30. septembra o 4. hodine odpoľudňajšej, keď temer všetci obyvatelia Veľkého Bobrovca v poli, z vykopávaním zemiakov zaneprázdnení bobi, vypuknul z jednej stodoli — pravdepodobne zlostnou rukou podložený — oheň, ktorý v krátkom čase jednej hodinky 20 domov i s gazdovskými staviskami a v nich uloženým, ešte nevymlátaným, obilím na prach a popol obrátil.

Väčšia čiastka pohorelcov týchto nebola ani na stavy, ani na obilie assekurovaná. Bieda je teda veľiká! Prosím teda čo najsrdečnejšie laskavých čitateľov «Kreštana», aby — je-li možná vec — akokoľvek malicherným milodarom ku ulaveniu biedy týchto tak zúbožených pohorelcov prispieť ráčili. Milodary prosím zasielať na adresu: «Rim. kat. farský úrad» vo V. Bobrovci (Nagy Bobrócz, Liptó megye).

Vo V. Bobrovci, dňa 2. okt. 1904.

Jozef Krasznecz, farár v. bobrovecký,

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

Laskomil Hronský. Z redakcie poslali sme na vašu adresu list, na ktorý ale žiadnej odpovedi sme neobdržali dosiaľ. Prosíme, ráčte nás upovedomiť na dopisnici, či vám prišiel od nás list.

Do Žiliny. Áno, kalendáre budú hotové aj rozposlané ešte v tomto mesiaci. Za 25 kusov máte poslať 12 korún, za 50 ale 18 korún a vždy len na adresu: Posol Sv. Antona, Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Fatranský. Prosíme, ráčte nám zdeliť či vaša práca: «Uhorsko a židáci» je pôvodná, alebo je preklad? V krátkom čase odpíšeme Vám list.

P. Kaleta, Podolin. Za 25 kusov kalendárov máte poslať 13 korún.

P. Bagyurik. List došiel; kalendár Vám pošleme. Ráčte ho len potom rozširovať.

Ponižená prosba.

Velice smutný deň mali obyvatelia Starej-Vsi dňa 5. júla. Asi o 12-tej hodine v poludní vybuchol u jedného žida oheň a za krátky čas asi za poldruhej hodiny 49 domov s bočnými budoviskami padlo ohňu v obeť, asice tá čiastka ku Mafašovcom. Oheň sa velice rýchle širil. Na nešťastie prešiel oheň aj na druhú stranu cesty, následkom čoho nebolo možno k domom doísť a tak nič nebolo možno ochrániť pred ohňom. Premnohým nič nezostalo, iba tá zem, na ktorej dom stál a to, čo na sebe mali. Veľká bieda panuje teraz tam. Mnohí nemajú čo do úst položiť, nemajú s čím svoje plačúce, chleba pýtajúce deti utíšiť, nemajú sa s čím odievať, nemajú kde svoje utrápené, prestrašené kosti k odpočinku položiť. Mnohí sú celkom na almužnú milosrdných ľudí odkázaní. Kto nemá kamenné srdce, nech sa smiluje nad tými ubohými svojimi spolubratmi a spolusestrami v Kristu. Nech nečaká kým zaklopú uňho, ale nech im prispeje čím skorej k pomoci. Kto má viac nech viac udeľuje, kto menej, menej ale každý podľa možnosti svojej. Však čo tým ubohým nešťastlivým dáme, to je v očiach božích tak, ako keď by sme to samému Pánu Bohu dali. On aj toho najostatnejšieho haliera, ktorého s úprimnej kresťanskej lásky k bližnému dáme, nenechá bez hojnej odplaty. Milodary pre tých nešťastlivých sa majú poslať na Katolícky farský úrad v Starej-Vsi (Szepes-Ófalu) Spiš.

Ešte ráz vám všetkým milí bratia a sestry v Kristu privolávam, smilujte sa nad ubohými vyhorelcami staroveškými!

Jeden úprimný priateľ nešťastlivých.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Ztratené peniaze. Rozprávka. Napísal August Horislav Škultéty. Cena 10 halierov. Dostať u Jozefa Gašparik v Turč. Sv. Martine.

U redakcii: «Posol Svätého Antona», Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28 dostať tieto knižočky:

1. «*K čomu vedie opilstvo?*» Poslovenčil Andrej Hladký. Cena 12 halierov.

2. «*Chlieb Svätého Antona.*» Zfotografoval Zaosek. Cena 12 halierov.

3. «*Trnavský bál*», veselá rozprávka, a «*Dva Listy*». Napísal Zaosek. Cena 12 kalierov.

4. «*Historia Drotára*». Nakreslil Zaosek. Cena 12 hal.

5. «*Slovo ku kresťanským robotníkom*». Napísal Edvard Sándorfi. Cena 16 halierov.

Veselá knižnica. Vydáva Augustin Paulovič. Humoristické prednášky. Sošit XXIV. v Trnave. Tlačou a nákladom A. Horovitz. 1904.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a professor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Nábožne výlevy. Práve teraz vyšlo XI. vydanie. Kniha táto je pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom k potrebeniu v kostole i doma. Veľkosť 1288 strán. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 4 kor. 20 hal., viaz. vyt. v koži s mramorezom 5 kor. 60 hal., v koži so zlatorezom 6 korún a chagr. so zlatorezom a spínkov 7 korún, kosteným krížikom a v skvôtnej väzbe 11 korún.

Jako sa spovedá rozumná mládež? Duševné zrkadlo. Vydáva Redakcia «*Posla božsk. Srdca Ježišovho*». Cena 10 hal. Pre knižku takto píšete: Redakcia «*Posol božsk. Srdca Ježišovho*» Trnava, (Nagyszombat).

«*Posol božsk. Srdca Ježišovho*» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Májové kvety, čili nábožné rozjímanie o blahoslavennej Panne Marii. Spracoval Fr. Sasinek. Vydal Fr. Richard Oswald. Cena 80 hal. Dostať: Fr. Richard Oswald, správca fary, Tepla (Lenge) o. p. Bélabánya.

Dejiny milostného miesta Blahoslavennej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Mapu bojišťa rusko-japonského dostať v knihkupectve Klimeš a Pivko v Lipt. Sv. Mikuláši. Cena s poštou 70 halierov. — Tamtiež dostať veľmi podrobnú mapu v nemeckom vydaní za 2 koruny 20 halierov s poštou,

Malé Hodinky k úcte najsvätejš. Srdca Ježišovho. Vydáva Redakcia «Posla božsk. Srdca Ježišovho» III-tie vydanie, v Trnave (Nagyszombat), cena 4 haliere.

«**Lacík**» rozprávka. Napísal August Horislav Skultéty. Tlačou a nákladom J. Gašparika, knihkupca a hnihtlačiara v Turčianskom Sv. Martine, u ktorého sa predáva po 10 halierov. Táto rozprávka je veľmi poučná pre rodičov, aké zlé následky má keď si svoje detky zle vychovávajú. Knižičku túto vrele odporúčame našim čitateľom.

Knihvedenie pre gazdovsko potravné a úverné spolky. Cena výtisku viazaného, franko 1 kor. 60 halierov. K dostaniu u pôvodcu Štefana Janovčik, farára v Likavke o. p. Rózsahegy. — Táto knižka je praktične zostavená a osožná pre tých, ktorí potravné spolky spravujú. Potravným spolkom ju vrele odporúčame.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XVI. číslo 8. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Život sv. Alfonza Rodriguezza S. J. Vydáva «Posol božského Srdca» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 halierov.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižička formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižičkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostali, odporúčame čo najvрейšie túto dobrú knižičku priateľom ľudu do pozornosti.

Život blah. Krescencie, člena tretieho radu sv. Františka. Velice milý a podivuhodný život na 50 stranách s 10 peknými obrázkami. Vydáva redakcia «Posla b. Srdca J.» v Trnave (Nagyszombat, Pozsonym.) Cena: 12 krajeiarov (24 halierov) krem pošty. Odporúčame ju všetkým, menovite údom III. radu sv. Františka.

Veľké nešťastie zastihlo v Malom-Borovom (lipt. stol.) 8 rodín (46 duší), ktorých domy a hospodárske stavby so všetkým 23. júla zhoreli. V zamknutých domoch, ľudia k tomu po poli rozídení, nedalo sa ratovať nič. Otcovia týchto rodín sú sklári a riečiári. Prosím láska-

vých čitateľov o nejakú podporu pre tieto úbohé rodiny. Milodary v «Kreštane» budú uverejňované.

Veľké-Borove o. p. Hutti, (lipt. st.) 1904. 9. septembra.
Štefan Hattyár, administrátor.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov.
Pšenica: tiská K 10·15—10·60, peštianska K 10·10—10·40, belehradská K. 10·10—10·40, banátska (77 kilogramová) K. 10·05—10·45. — *Raž*: K. 7·25—7·45. — *Jačmeň* na krm K. 7·30—7·50 — *Ovos*: prvotriedny 7·00—7·20, druhotriedny 6·85—7·95. — *Kukurica*: K. 7·25—7·35. — *Repica*: K. 11·50—12·00. — *Prosó*: K. ————

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	16·40	16·00	15·60	15·20	14·80	14·20	13·60
			č. 7	7½	8		
			K. 13·00	12·00	7·20		

Otruby: K. 5·80, hrubé K. 5·80.

Datelinové semä: lucerna K. 60·00 do 65·00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 8·00—8·50, žlté K. 10·00—11·00 za 100 kilo.

Strova: Veľký biely bôb: K. 10·75—11·00, tmavý K. 9·00—8·50, drobný K. 10·50—12·00, tarkavý K. ——. **Hrach**: K. 19·—13·00. — **Šošovica** veľká čistá K. 14·00—15·00. — **Konopné semä**: K. 9·00—10·00. — **Lanové semä**: prima K. 9·00—9·50. — **Rasca**: K. 28·00—29·00. — **Mak**: sivý K. 27·50—28·00, modrý K. 27·00—28·00. — **Ladník**: K. 7·00 do 7·50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: **Cukor** rafinovaný K. 80·00—80·50, kockový K. 81·50—85·00, kandis biely K. 82·00, žltý K. 79·00 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Petrolej: americký (*) vo veľkom prima K. 44·50 ruský (***) K. 42·00 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1904) K. 10·00—12·50, slavonský (1904) K. 00·00—00·00 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 11·50 do 11·75 srbské (80—85 kus.) K. 12·50—12·75.

Sviňská masť: budapeštianska K. 68·50 do 69·00.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako sňah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamene nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradiá. **Benedikt Sachsel, Lobes** 135 (pošta Pilsen Čechy.)

500 zlatých vyplatím tomu, komu by po upotrebovaní **Bartilovej ústnej vody**, jedna fľaška 35 kr. prinavrátilo sa bolenie zubov alebo zápach. Z úst. (Za balenie platí sa 10 kr. osebyte). **E. Bartilla-Winkler, Viedeň** (Wien) 19/1, Sommergasse č. 1. Žiadajte si v lekárni **Bartilovu** vodu na zuby. Kto by nám oznámil nejakých napobňovateľov ten bude štedre Ťodarený. Na miesta, kde by táto voda nebola k dostaniu, pošlem b fliaš za 2 zl. 60 frankov. **Jednu fliašu nepošlem.**

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadne a poctivo zahladať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anonon. oddelenu

«Merkeru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

Na 90 dňovú próbu

zašlem každému **T. H. System-Anker Niklové-Roskopf-Patent hodinky**, ktoré sú primerané pre p. e. K. oficerov, žandárov, železničných úradníkov, a pre všetkých tých, ktorí

dobré a mocnie hodinky do štrapácie potrebujú. A zavazujem sa obsah pred odbehom 90 dní bez všetkej srážky spätky poslať, jestli hodinky bez chyby budú mne spätky zaslané. Cena spolu už aj s retiazkov. Futrálom, taktiež jeden prsten so Smili-Brilliantom len 2 zl. 20 kr. Pri objednávke 4 kusov len 2 zl. Za dobré chodenie 5 ročnú písomnú záruku dám. Zásielky na dobierku vybavuje továrna

J. H. Rabinovicz

vo Viedni, VII., Lindengasse 2/14. Liferant e. k. železničiarov.

VEĽKÝ KRACH!

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože so pravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlčky,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra jedacie ližice,
- 12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčne.
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus tajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusy predtýmto 40 zl. koštovali a včel len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento

neni kamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepačí peniaze spätky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť použiť žebry si túto okrasňujúcu garnitúru nezaobstaral

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'alej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod'

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B Telefon 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár baron Bánffy jeho exell.

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zásielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošl'ú.

Bozovič, Kr.-Sörénska st.

S. Keresztes hlavný slúžny.

Polovlnené sukne v rozmanitých farbách, dobrej jakosti 1 kus po 65—70 kr. detské sukienky 20 kr. dobierkou zasiela: **ADOLF JELINEK** v Lisku, p. p. Jimramov Morava. Tovar, jestli sa nehodí, príjem nazpät a peniaze prinavrátim. Nespokojnosť je vylúčená.

Opravená elektrická vačková lampa.

Po pritlačení jedným prstom vydáva jasné elektrické lúče. Úplne nebezpečná! Sila svetla je 2 1/2 voltov. Sila svetla je úplne neodvislá od vetra a od počasia, snahu alebo dažďa. Cena jednej úplne opatrenej vačkovej elektrickej lampy je 3 koruny, so zväčšujúcou čočkou 4 kor. Náhradná batteria 1 kor.

POZOR: Ne-kupujte bezcenné napodobneniny, my dobre stojíme, zakiaľ by náhradná batteria musela byť potrebná, za tri mesiace svetlo vydávajúce. Jediné hotové zariadenie. Rozposiela sa na dobierku cestou F. Schwartz, elektrický-rukodelný dom. Viedeň. IX/4. Sechschimmelgasse 23/G. prizemie.

Na 60-dňovú próbu

zašlem každému nové, Mayer-sústavy Anker-Nickel-Roskopf-Patent-Remontoir-hodinky, s peknou reliazkou a schránkou za 2 zl. 50 kr. poštovou dobierkou. Tri kusy 6 zl. 75 kr. šest' kusov 12 zl. — Najpríhodnejšie hodinky do práce pre jedného každého. S ročnou písomnou zárukou. V páde

nezodpovedania, peniaze sa nazpät vrátia. Objednať možno len v hlavnom sklade spojenej dielne na hodinky Roskopf

Leopold Mayer,

cis. a kráľ. spolahlivý a statočný zaopatrovateľ

Viedeň, XIV., Mariahilferstrasse 187/P.

Chráňme sa od padelateľov.

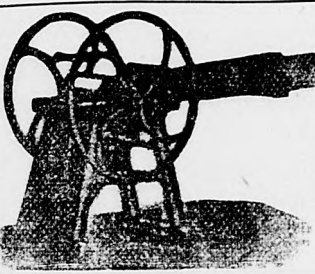
Pozor gazdovia!

Kto chce lacné a dobré benzinmotory kúpiť, silné od jedného až do dvadsať koňskej sili, pritom aj odebira všetky motorové popravky, nech sa hlási u Jozef Martinovicu mašinst, Maniga, Nyitramegye.

Páni hospodári!

Netreba vám viacej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahsie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly značnej dokonalosti.

Odporúčam svoje najnovšie: **Mláfačky s oceľovými guľicovými ložiskami**, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné. Zentúre dľa najnovších modellov. Zlepšené rajtáre. Výborné sečkovice amerického a anglického systému. Triery. Strúhadlá na burgynú. Srotovníky na zrno. Stroje na siatie. Pluhy, brány. Stroje na rezanie kapusty. Mač-

kadlá na syr, borievky a na hľynu. Železné mangle na prádlo, decimálne váhy a stroje na lámánie stromovej kôry.

Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

MICHAL TRESKON, fabrikant hospodárskych strojov

v Bytči (Nagy-Bittse).